

ความปลอดภัยของยาแผนโบราณที่จำหน่ายในร้านขายยาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วัชรีย์ ธนมิตรามณี พงษ์ธร ทองบุญ ปัตย์ ธาราไพศาล และมุฮัมมัดสุเปียน ปะดอเล็ง

ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ได้ศึกษาปริมาณเชื้อรา โลหะหนัก 3 ชนิด คือสารหนู ตะกั่วและแคดเมียม การแตกกระจายตัวของยาในรูปแบบยาต่างๆและยาฆ่าแมลงในยาแผนโบราณที่สุ่มเก็บจากร้านขายยาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปี 2549-2550

จากการศึกษาปริมาณเชื้อราตามมาตรฐาน BP 2004 ข้อกำหนด C4A และC4B จำนวน 80 ตัวอย่าง พบว่าได้มาตรฐาน 64 ตัวอย่าง(ร้อยละ 80.0) รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สำรวจมี 4 แบบ คือ ผง แคปซูล เม็ดและยาน้ำ ซึ่งผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่1 การปนเปื้อนปริมาณเชื้อราและยีสต์

รูปแบบยา	จำนวนตัวอย่าง	จำนวนที่ได้มาตรฐาน	คิดเป็นร้อยละ
แคปซูล	14	14	100.0
เม็ด/ลูกกลอน	20	19	95.0
ยาผง	16	11	68.8
ยาน้ำ	30	20	66.7
รวม	80	64	80.0

จะสังเกตเห็นว่ายาแผนโบราณส่วนใหญ่ยังมีปัญหาเรื่องเชื้อรา รูปแบบของยาที่มีปริมาณการปนเปื้อนเชื้อรามากที่สุดคือ คือ ชนิดรูปแบบผง รองลงมาคือ ยาน้ำ เม็ดและแคปซูลตามลำดับ สาเหตุที่มีการปนเปื้อนมากอาจมาจากความชื้น ซึ่งรูปแบบยาผงมีพื้นที่ผิวสัมผัสมากและมักบรรจุในกระตาะ และยาน้ำเป็นรูปแบบที่มีน้ำในตำรับ ทำให้ทั้ง 2 รูปแบบเอื้อต่อการเจริญเติบโตของเชื้อรามากกว่ารูปแบบอื่นๆ ดังนั้นควรมีวิธีการเก็บรักษาหรือวิธีห่อบรรจุภัณฑ์ที่ดี คืออาจบรรจุในภาชนะแก้ว เพื่อป้องกันความชื้นสำหรับยาผง

จากการศึกษา การปนเปื้อนของโลหะหนักในยาแผนโบราณ จำนวน 35 ตัวอย่าง ผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 2 และ 3 ซึ่งพบว่ายากว่าดล้นพบการปนเปื้อนมากที่สุด รองลงมาเป็นยาสตรีและยาแก้ปวด

ตารางที่ 2 การปนเปื้อน โลหะหนักในยาแผนโบราณ

ชนิด	จำนวนตัวอย่าง	จำนวนที่ผ่านตามาตรฐาน	คิดเป็นร้อยละ
ยาหอม	5	5	100.0
ยาแก้ไอ	3	3	100.0
ริดสีดวง	3	3	100.0
อื่นๆ	14	14	100.0
ยาสตรี	3	2	66.7
ยาแก้ปวด	3	2	66.7
ยากวาดลิ้น	4	1	25.0
รวม	35	30	85.7

ตารางที่ 3 การปนเปื้อนสารหนู ตะกั่ว และแคดเมียมในยาแผนโบราณ

ชนิด	จำนวนตัวอย่าง	จำนวนที่ผ่านตามาตรฐาน					
		สารหนู	คิดเป็นร้อยละ	ตะกั่ว	คิดเป็นร้อยละ	แคดเมียม	คิดเป็นร้อยละ
ยาแก้ริดสีดวงทวาร	3	3	100.0	3	100.0	3	100.0
ยาแก้ไอ	3	3	100.0	3	100.0	3	100.0
ยาหอม	5	5	100.0	5	100.0	5	100.0
อื่นๆ	14	14	100.0	14	100.0	14	100.0
ยาแก้ปวด	3	2	66.7	3	100.0	3	100.0
ยาสตรี	3	3	100.0	2	66.7	3	100.0
ยากวาดลิ้น	4	4	100.0	2	50.0	2	50.0
รวม	35	34	97.1	32	91.4	32	100.0

ตัวอย่างแผนโบราณชนิดเม็ดและแคปซูลที่ทำการสุ่มจากร้านยาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2549 พบว่าการแตกกระจายตัวของยาในรูปแบบต่างๆ ได้ผลแตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การแตกตัวของเม็ดยาในยาแผนโบราณ

รูปแบบยา	จำนวนตัวอย่าง	จำนวนที่ผ่านตามาตรฐาน	คิดเป็นร้อยละ
แคปซูลแข็ง	14	12	85.7
ยาเม็ดชนิดไม่เคลือบ	17	3	17.6
ยาเม็ดชนิดเคลือบ อื่นๆ	2	1	50.0
รวม	33	16	48.5

จากผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่ารูปแบบยาแผนโบราณชนิดแคปซูลสามารถแตกตัวได้ดีกว่าชนิดเม็ดทั้งที่เคลือบและไม่เคลือบ ซึ่งคาดการณ์ได้ว่าผลการใช้ยาแผนโบราณชนิดแคปซูลควรดีกว่าแบบเม็ด

การศึกษาการปนเปื้อนของยาฆ่าแมลงในยาแผนโบราณ จำนวน 44 ตัวอย่าง พบยาฆ่าแมลงในระดับปลอดภัย 42 ตัวอย่าง และไม่พบยาฆ่าแมลง 2 ตัวอย่าง

จากการศึกษาทั้ง 4 เรื่อง พบว่าเรื่องที่ควรมีการศึกษาอย่างต่อเนื่องคือปริมาณปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์ การปนเปื้อนโลหะหนัก และการแตกกระจายตัวของยาเพื่อให้ได้ยาที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัยมากขึ้นโดยต้องร่วมมือกันจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเอง

